

Szabó Dénes emlékülés
a Nemzeti Közszolgálati Egyetem első tiszteletbeli doktora munkásságáról

A Magyar Tudományos Akadémia Rendészeti Albizottsága és a Belügyi Tudományos Tanács 2019. november 21-én emlékezett meg „A gyakorlati kriminológia megteremtője, a rendőrszociológia művelője” címmel a 2018-ban Kanadában elhunyt Szabó Dénes professzorról.

Az emlékülést megtisztelte jelenlétével dr. Boross Péter egykori miniszterelnök, aki még belügyminiszterként, 1992-ben kérte fel Szabó Dénest magyarországi látogatásra, a hazai bűnügyi helyzet, a magyar rendőrség tanulmányozására.

Prof. dr. Finszter Géza MTA IX. Osztály Rendészeti Albizottság elnöki köszöntőjét követően prof. dr. Korinek László akadémikus mutatta be Szabó Dénest, mint kanadai tudóst, a kriminológia magyar nagykövetét. Az 1929-ben született Szabó Dénes édesapja csendőrtiszt volt, akit 3-4 évente másik városba vezényeltek. Dénest tíz éves korában Kőszegre küldték a Hunyadi János hadapródiskolába, ami számára négy ott eltöltött évet jelentett. A másik osztályban e kőszegi iskola növendéke volt Boross Péter is. Később az ELTE Bölcsészkarán Szalai Sándor professzor próbaidőre felvette a Társadalomtudományi Intézetébe. A nagyszerű tudósnek, holdudvarának köszönhetően Szabó Dénes is a tudományos pályát választotta. 1948 őszén két társával, Lámfalussy Sándorral (az euro atyjával) és Rezsőházy Rudolfal nem írták alá a Mindszenty József hercegprímást elítélő felhívást, amiért fasisztának kiáltották ki őket és hamarosan el kellett hagyniuk az országot. Bécsből Belgiumba távozott, ahol a Leuveni Egyetemen tanult szociológiát, majd Párizsba ment a Sorbonne-ra, posztgraduális képzésre, szintén szociológiából.

A továbbiakban prof. dr. Lévy Miklós, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Kriminológia tanszékének vezetője szólt Szabó Dénes szerepéről a magyar kriminológiai gondolkodás alakulásában. Mint elmondta, Szabó Dénes professzor az 1970-es évek elejétől egyre intenzívebben bekapcsolódott a magyar tudományos életbe, ösztöndíjakkal és más módokon segítette a hazai kriminológusok szakmai fejlődését. A magyar kriminológiai gondolkodás alakulása szempontjából jelentős és hazai kiadásakor nagy meglepetés volt „Kriminológia és kriminálpolitika” című könyvének 1981. évi megjelenése a Gondolat Kiadónál. Szabó professzor nagymértékben közreműködött a Magyar Kriminológiai Társaság 1983. évi megalakulásában, továbbá abban, hogy a Nemzetközi Kriminológiai Társaság 1993. évi kongresszusát Budapesten tartotta, hisz még 1978-ban megválasztották őt a Nemzetközi Kriminológiai Társaság elnökévé.

Ezt követően prof. dr. Csepeli György, a Magyar Tudományos Akadémia doktora idézte fel találkozásait Szabó Dénessel. Mint mondta, Szabó Dénes a rá jellemző pragmatizmussal mindig a rendet kereste, teremtette. Hitt az emberekben, ha bűnöző, akkor is. Fantasztikus képessége volt a tanulásra. Humanizmusának alapja természetességéből eredt.

Dr. Boross Péter – mint mondta – személy szerint ritkán kalandozott a tudomány világába, Szabó Dénest azonban jól ismerte. Kőszegen a hadapródiskolában 1938-ban találkozott

először vele, aki finoman fogalmazva nem volt kifejezetten katona alkat. Már ekkor sokat beszélgettek, hadapródiskolásként a tanulóévek megpróbáltatásai során szinte testvéri kapcsolatba kerültek. Dénes Kőszegen négy osztályt bírt ki, majd a nagykállói középiskolába került. Utóbb belügyminiszterként, 1992-ben kérte fel a magyar rendőrség működése, a rendőrképzés, a magyarországi rendészet helyzetének tanulmányozására, hogy kivételesen gazdag nemzetközi tapasztalataival és a gyakorlat iránti fokozott érzékenységgel segítse a jogállami követelményeknek megfelelő modernizációt. Dénes ezért tíz éven át évente egy hónapot Magyarországon töltött.

Dr. Irk Ferenc, professzor emeritus az elhangzottakhoz csatlakozva elmondta, hogy 1996 januárjától az Országos Kriminológiai Intézetet vezetőjeként sokat tanult Szabó Dénestől, aki kiváló béketeremtő, konfliktuskezelő volt, meg lehetett tőle tanulni, hogyan kell vezetni egy intézetet.

Tóth Pál Péter, az MTA doktora, népességkutató, egy Szabó Dénessel folytatott emlékezetes beszélgetésüket idézte fel. Az éppen itthon tartózkodó professzornak megjegyezte, hogy idehaza szinte kiveszett a művelt ember eszménye a középiskolából... Erre azt válaszolta, Nyugaton ilyen nem is volt.

Finszter Géza elnök, az emlékülést egy személyes történettel zárta: Szabó Dénest magyarországi tartózkodásai alkalmával rendszerint ő kísérgette a rendőri szervezetek felkeresésekor. A tudós számára nem volt különbség a főkapitány vagy a rendőrőrs beosztott őrmestere között. Talán csak annyi, hogy a rendőri valóságról inkább hallgatta az őrmestert... Szabó Dénes kifejezett kérésére bemutatta őt Pestlőrincen élő édesanyjának, akivel percek múltán olyan közvetlen kapcsolatot tudott teremteni, úgy beszélgetett, mintha hosszú évek óta ismerte volna.

Szöveg: Deák József

Fotó: Bodó Pál